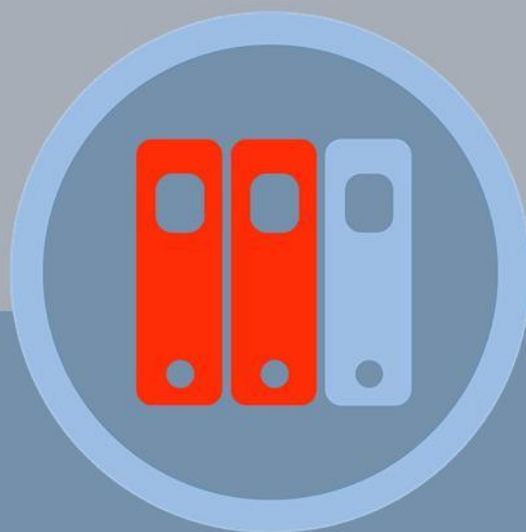

Kvalitetsrapport for skoler og dagtilbud i Norddjurs Kommune

Bind 2: Implementering

Skole- og dagtilbudsafdelingen
September 2013
Billeder: Colourbox.dk

 norddjurs

Forord

Kvalitetsrapporten består af 3 bind:

- **Bind 1** samler alle data og analyser af kvaliteten i vores dagtilbud og skoler
- **Bind 2** viser fremdriften i implementeringen af de kommunale politikker, handleplaner og kvalitetstandarder
- **Bind 3** samler alle faktaoplysninger om dagtilbuddene og skolernes ressourcer og rammebetingelser.

Nærværende rapport er **bind 2**, hvor fremdriften i implementeringen af de tre kommunale politikker: Politik for inklusion og tidlig indsats, Politik for it og læring og Politik for folkeskolens 7.-10. årgang, analyseres. På tilsvarende måde analyseres fremdriften i implementeringen af hhv. Handleplan for læsning og Kvalitetsstandard for sprogvurdering og sprogstimulering.

Afslutningsvis stilles forslag til kommende kommunale indsatsområder.

God læselyst!

Finn N. Mikkelsen
Skole- og dagtilbudschef

Politikker på skole- og dagtilbudsområdet

Vi har tre politikker på dagtilbuds- og skoleområdet, som samlet udgør fundamentet for dagtilbuddene og skolernes virke. Disse tre politikker er:

- Politik for inklusion og tidlig indsats
- Politik for it og læring
- Politik for folkeskolens 7.-10. årgang.

Alle tre politikker er vedtaget i 2012, og skole- og dagtilbudsafdelingen har udarbejdet en plan for, hvordan dagtilbuddene og skolerne skal implementere politikkerne.¹ Trin 1 i planen er således, at alle dagtilbud og skoler skal implementere følgende fire indsatser i perioden 2012-2014:

1. Forpligtende teamsamarbejde – styrket faglighed

Denne indsats skal sikre, at teamsamarbejdet bliver et forpligtende forum for alle medarbejdere. Et forum, hvor medarbejderne har fokus på både den praktiske tilrettelæggelse af pædagogikken/undervisningen og på faglig refleksion og sparring – og hvor der arbejdes med systematisk analyse og evaluering af børnene og de unges læringsmiljø og læringsudbytte.

2. Faglige vejledere

Denne indsats skal sikre, at dagtilbuds- og skoleledelserne opprioriterer de faglige vejledere (fx sprogvejledere, læsevejledere, pædagogiske it-vejledere, AKT-vejledere mv.) som ressourcepersoner, der kan medvirke til opkvalificering i dagtilbuddet/skolen lokalt, men også på tværs i kommunen med henblik på vidensdeling og nye initiativer og erfaringer.

3. Styrke de fagprofessionelles kompetencer

Centralt i denne indsats ligger, at alle fagprofessionelle i skoler og dagtilbud skal opbygge deres viden og kompetencer i forhold til at kunne arbejde systemisk anerkendende i tilgangen til børnene og de unges læring og udvikling. Ligeledes vil der i implementeringen af denne indsats være fokus på at opbygge de fagprofessionelles kompetencer inden for læringsledelse og deres fagdidaktiske kompetencer.

4. Virtuel læring og digitale læremidler integreres i dagtilbuddene og skoler

Denne indsats skal sikre, at alle børn og unge i dagtilbud, SFO og skoler oplever, at digitale læremidler er en nødvendig og integreret del af deres læring, og at disse bidrager til deres faglige, personlige og sociale udvikling.

Desuden skal alle overbygningsskolerne også implementere nedenstående indsats i perioden:

5. Brobygning til ungdomsuddannelser og erhvervslivet.

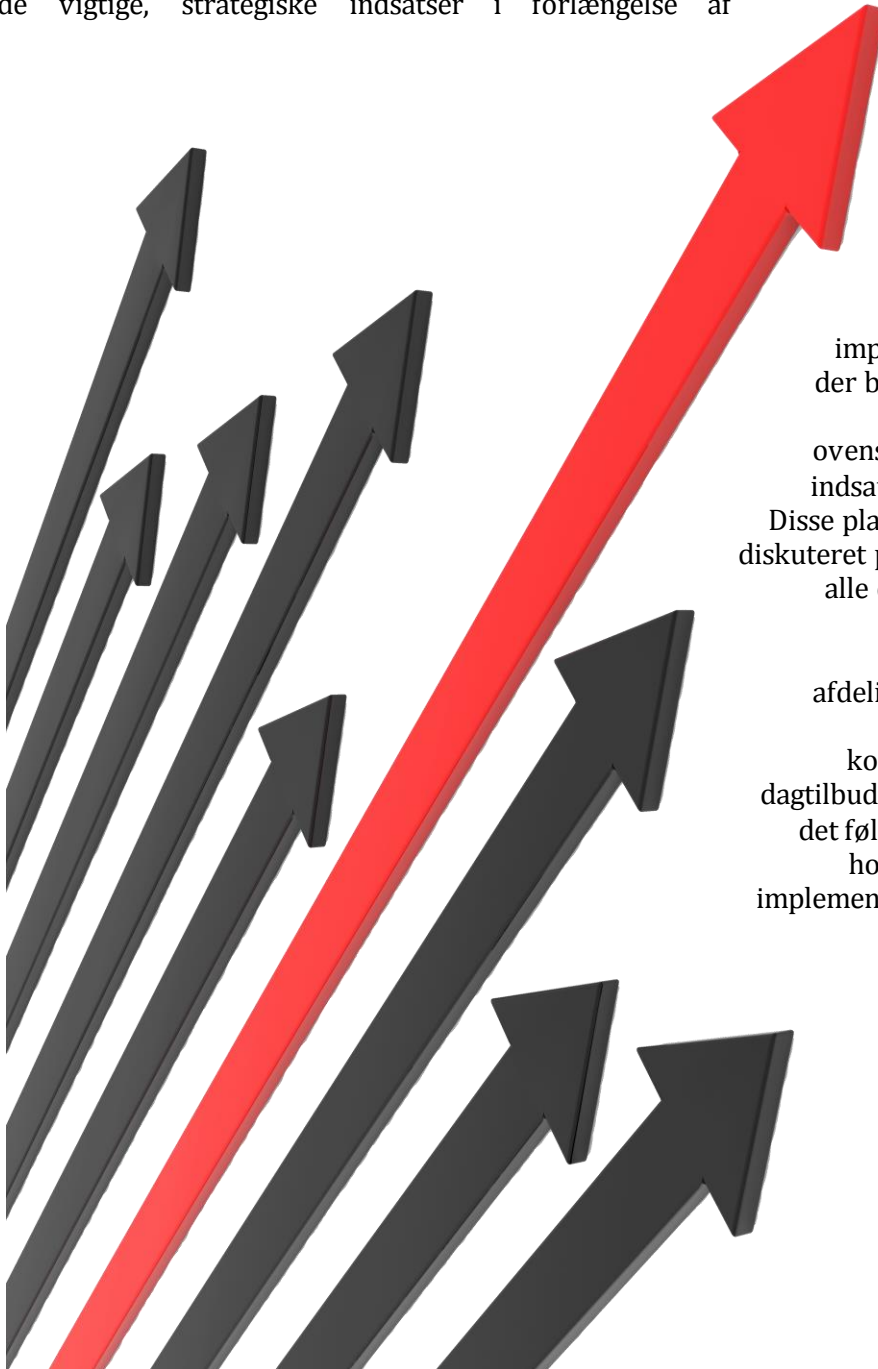
Der skal etableres et systematisk og tæt samarbejde med relevante parter fra ungdomsuddannelserne, virksomheder og med kommunens arbejdsmarkedsafdeling, herunder UU. Samarbejdet skal danne rammen om udvikling af fælles projekter, der tydeliggør

¹ Læs mere om implementeringsplanen

<http://www.norddjurs.dk/media/581506/Implementeringsplan%20for%20inklusion%20og%207-10.pdf>

mulighederne for den enkelte unge og viser vejen til ungdomsuddannelserne og/eller erhvervslivet. Projekterne skal hjælpe de unge til at blive mere afklarede omkring valg af uddannelse og beskæftigelse.

De fem indsatser er særligt prioriteret af skole- og dagtilbudschefen i perioden 2012-2014, fordi implementeringen af disse indsatser er afgørende og nødvendige for, at de resterende indsatser i de tre politikker kan implementeres optimalt. Sideløbende hermed deltager en stor del af lederne fra skole- og dagtilbudsområdet i et innovationsledelsesforløb med fokus på netop teamsamarbejde og udvikling af en læringskultur. Innovationsforløbet skal klæde de decentrale ledere på til at implementere de vigtige, strategiske indsatser i forlængelse af politikkerne.

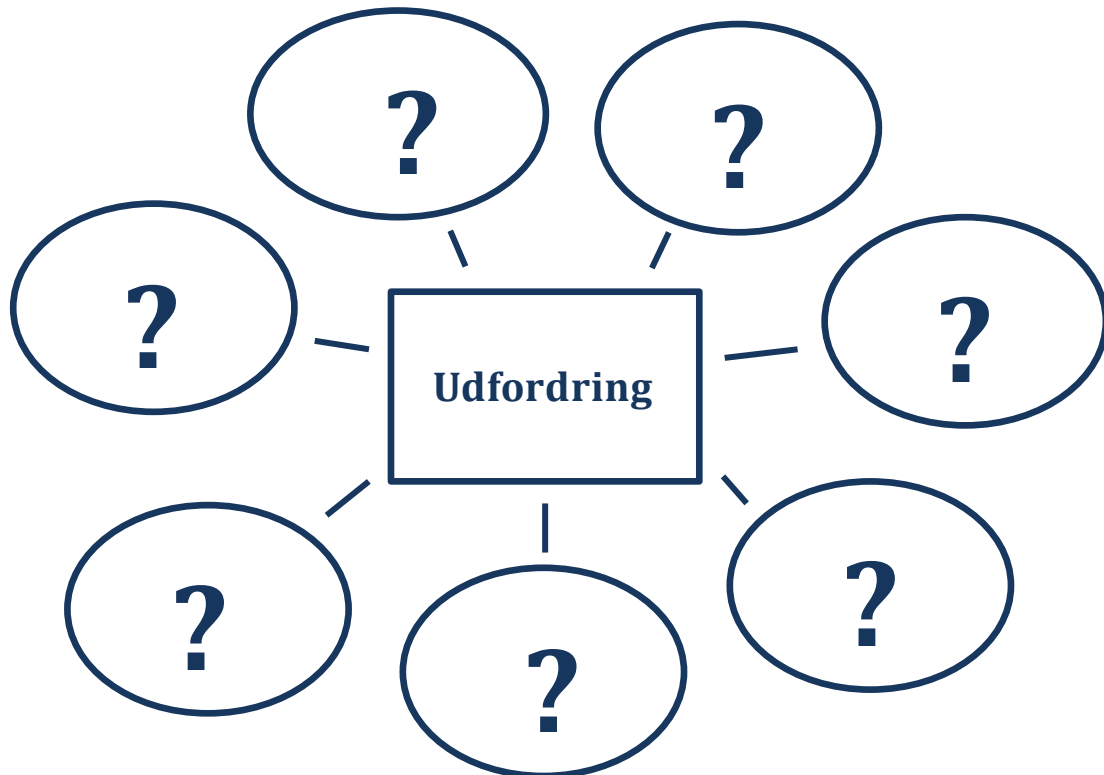

Alle skoler og dagtilbud har i foråret udarbejdet lokale implementeringsplaner, der beskriver hvordan de vil implementere de ovenstående prioriterede indsatser frem mod 2014. Disse planer er efterfølgende diskuteret på dialogmøder med alle distrikter/områder i maj-juni 2013, hvor aftaleholder, afdelingsledere, skole- og dagtilbudschef samt konsulent fra skole- og dagtilbudsafdelingen deltog. I det følgende gennemgår vi hovedlinjerne fra disse implementeringsplaner og fra dialogmøderne.

Teamsamarbejde

At arbejde i teams er ikke noget nyt i kommunens skoler og dagtilbud – det er en samarbejdsform, der har været brugt i mange år. Det nye ligger derimod i, at der med de tre politikker blev sat rammer for *indholdet* i teamsamarbejdet. Teamsamarbejdet har tidligere primært været et forum, hvor medarbejderne diskuterede den praktiske planlægning af de pædagogiske aktiviteter og af undervisningen, hvorimod der mere sjældent eller aldrig blev brugt tid på faglig refleksion og evaluering af de igangsatte initiativer i skoler og dagtilbud. Men dette forholdsvis ensidige fokus på praktisk planlægning er ikke længere nok, hvis børnene og de unge skal opleve faglig, social og personlig udvikling i dagtilbud og skoler.

Derfor er der med de tre politikker præciseret, at en væsentlig del af teamsamarbejdet også skal handle om faglig refleksion – herunder at der sker en systematisk analyse af børnene og de unges læringsmiljøer og læringsudbytte. En sådan systematik kræver en ramme eller en struktur. Derfor har det i dialogmøderne mellem enhederne og forvaltningen været centralt at få debatteret, hvordan lederne vil sikre, at der bliver brugt mere tid på faglig refleksion i teamsamarbejdet.

På tværs af skoler og dagtilbud er der en række fællestræk i måden de vil gribe denne udfordring an på. Ud over helt praktisk at sætte tid af til teamsamarbejdet, så bruger langt de fleste distrikter og områder også en konkret model eller analyseramme, som sikrer at den faglige refleksion kommer i centrum – og bliver fastholdt.

Således bruger Børneby Glesborg, Toubro Børneby, Børneby distrikt Ørum, Børneby Mølle, 10. klasses Center Djursland og Djurslandsskolen alle 'FRI modellen' som den ramme, hvori den faglige refleksion finder sted.² I Allingåbro Børneby og Vivild Børneby er man i gang med at implementere programmet PALS, der også indeholder en række modeller for teamrefleksion.³

I distrikt Vestre/Voldby bruger man en model, der hedder 'Kvadrantmodellen'⁴, mens man på Kattegatskolen arbejder med kollegial supervision i refleksive teams. På Anholt arbejder man også med refleksive teams og med et værktøj, der hedder 'Social analyse'.

Ørsted Børneby og Auning Skole var ved dialogmøderne i foråret endnu ikke afklaret i forhold til hvilken model de ville bruge.

Område Grenå og Område Auning vil benytte refleksionsredskaberne i INFOBA i deres teamsamarbejde.

Generelt set er det skole- og dagtilbudsafdelingens opfattelse, at langt de fleste af enhederne er godt i gang med at få skabt rammerne for et teamsamarbejde, hvor der ud over praktisk planlægning også vil indgå systematisk faglig refleksion og evaluering af børnene og de unges læringsmiljøer og læringsudbytte i meget højere grad end tidligere. Samtidig er det også skole- og dagtilbudsafdelingens opfattelse, at der i nogle enheder skal en særlig ledelsesmæssig indsats til for at få alle medarbejderne med på, at teamsamarbejdet også skal være et forum for faglig refleksion. Derfor vil implementeringen af teamsamarbejdet også indgå som emne i de samtaler, som skole- og dagtilbudschefen afholder med alle aftaleholdere i november-december måned 2013, som led i opfølgningen på lederens kontraktstyring.

Kompetenceudvikling – teamsamarbejde

Med vedtagelsen af Politik for inklusion og tidlig indsats samt Politik for it og læring fulgte der midler til kompetenceudvikling.⁵ Nogle af disse midler er anvendt på opkvalificering af teamsamarbejdet, hvilket betyder at skole- og dagtilbudsafdelingen udbyder kurser i brugen af FRI modellen. Kurserne afvikles af medarbejdere fra Djurslandsskolen.

Faglige vejledere

Faglige vejledere har også været en del af skolernes hverdag i en del år – primært AKT-vejledere, læsevejledere, skolebibliotekarer og it-vejledere, og på nogle skoler også matematikvejledere. Faglige vejledere er derfor ligesom teamsamarbejdet ikke noget nyt i skoleverdenen – men igen er der med politikkerne sat mere tydelige rammer for, hvordan disse vejledere skal indgå i samspillet med deres kollegaer og med deres ledere. På dagtilbudsområdet er funktionen derimod ny, og de kommende sprogvajledere og

² FRI modellen er en refleksions- og handleplansmodel, der er udviklet af Djurslandsskolen.

³ PALS står for Positiv Adfærd i Læring og Samspil og er en udviklingsmodel, der søger at styrke børnenes sociale og faglige kompetencer og dermed forebygger problemadfærd.

⁴ Kvadrantmodellen er udviklet af Kirsten Bro og bygger på Jan Tønnesvangs model for kvalificeret selvbestemmelse.

⁵ For at sikre, at der sker et samlet kompetenceløft på tværs af hele kommunen har skole- og dagtilbudsafdelingen valgt at lave en strategisk styring af de tildelte midler til kompetenceudvikling. Det betyder, at ikke alle midler er direkte fordelt ud til enhederne, men i stedet bruges til at udbyde kommunale opkvalificeringsforløb, som medarbejderne kan deltage i. Denne strategiske styring sikrer blandt andet, at de konkrete kompetenceforløb baserer sig på forskning omkring hvad der virker i forbindelse med kompetenceudvikling. Læs eventuelt mere i implementeringsplanen: <http://www.norrdjurs.dk/media/581506/Implementeringsplan%20for%20inklusion%20og%207-10.pdf>.

pædagogisk it-vejledere skal derfor indgå i nogle samarbejdsrelationer med deres kollegaer, som de ikke er vant til.

Det er skole- og dagtilbudsafdelingens klare opfattelse, at de faglige vejledere har størst effekt på børnene og de unges faglige udvikling og trivsel, hvis en række elementer er opfyldt. For det første er det afgørende, at ledelsen har en klar strategi for, hvordan de faglige vejledere skal bidrage til at højne børnene og de unges faglige, sociale og personlige

udvikling. Dernæst skal ledelsen med afsæt i strategien have lavet konkrete aftaler med de enkelte vejledere om formålet med dennes opgaver, forventningerne til opgaveløsningen, afklaring af kommandoveje mellem medarbejdere, vejleder og leder osv. Sluttelig skal såvel strategi som de enkelte vejlederes roller og ansvar kommunikeres klart ud til de øvrige medarbejdere, således at ingen er i tvivl om, hvilket mandat vejlederen har fået af ledelsen til at udøve sin rolle og ansvar.

I dialogen med enhederne omkring deres implementering af indsatsen 'faglige vejledere' har det derfor været centralt at få debatteret elementet omkring at udarbejde strategier og give tydelige mandater til de faglige vejledere. Og her tegner sig et noget forskelligartet billede.

Det er skole- og dagtilbudsafdelingens opfattelse, at der er stor forskel på, hvor konkret denne strategi er formuleret. For nogle distrikter/områder handler det om, at strategien stadig er forholdsvist løst formuleret og derfor kræver en yderligere konkretisering, inden den kan få effekt i hverdagen. For andre handler det om, at strategien er på plads, mens det halter med at få den kommunikeret ud og forankret i organisationen. Det betyder, at de øvrige medarbejdere ikke er klar over vejledernes rolle og ansvar – det tydelige mandat mangler, hvilket udfordrer vejledernes muligheder for at agere efter strategiens hensigter. På baggrund af ovenstående vil implementeringen af indsatsen 'faglige vejledere' naturligvis også indgå i de samtaler, som skole- og dagtilbudschefen afholder med alle aftaleholdere i november-december 2013.

Kompetenceudvikling – faglige vejledere

En del af de tildelte midler til kompetenceudvikling bliver brugt på at kompetenceudvikle dels nuværende og dels nye faglige vejledere. Der udbydes således fra kommunalt hold en uddannelsesrække for pædagogiske it-vejledere i skoler og dagtilbud fra september 2013 til ultimo 2013. Indholdet i de to pd moduler er målrettet udvikling af deltagerens it-

didaktiske kompetencer. Der er i tilmeldt 18 vejledere fra dagtilbudsområdet og 22 vejledere fra skoleområdet.

Ligeledes udbydes der fra kommunalt hold en uddannelsesrække for øvrige vejledere (det kan være læsevejledere, AKT-vejledere, skolebibliotekarer, matematikvejledere osv.), hvor fokus er på at udvikle deltagernes processuelle kompetencer. Denne kursusrække er således ikke målrettet specifikke faglige kompetencer, men sigter derimod på at gøre vejlederne i stand til at kunne facilitere faglige eller trivselsmæssige udviklingsprocesser på egen skole/dagtilbud. Sidstnævnte kursusrække løber fra november 2013 til ultimo 2014, og her er i alt tilmeldt 131 vejledere fra skoler og dagtilbud. Endelig tilbydes der også it brugerkurser i digitale medier til dagtilbud og legestuer i perioden september 2013 til primo 2014.

Styrkelse af de fagprofessionelles kompetencer

I alle tre politikker er udvikling af de fagprofessionelles kompetencer et yderst centralt element. Som nævnt ovenfor er der også igangsat kompetenceudvikling i forhold til at styrke teamsamarbejdet og i forhold til at styrke de faglige vejledere.

Desuden er der i perioden 2012-2014 fokus på at udvikle medarbejdernes viden om og kompetencer til at arbejde med en *systemisk anerkendende tilgang* til børnene og de unge. Den systemisk anerkendende tilgang er det fundament, som Politik for inklusion og tidlig indsats bygger på, ligesom denne tilgang er et centralt omdrejningspunkt i den faglige vision for skole- og dagtilbudsområdet. At der arbejdes med denne tilgang er afgørende for at skabe faglig, social og personlig udvikling hos børnene og de unge.

Pt. er der på skole- og dagtilbudsområdet stor forskel på, hvor meget man kender til den systemisk anerkendende tilgang – og i hvor høj grad man arbejder efter det. Dagtilbudsområdet er generelt bedre klædt på end skolerne, idet hele dagtilbudsområdet for år tilbage gennemgik et længere uddannelsesforløb med fokus på netop denne tilgang.⁶ Der er dog på tværs af skoler og dagtilbud stor enighed om, at alle – uanset udgangspunkt – har behov for en genopfriskning.

Kompetenceudvikling – de fagprofessionelles kompetencer

En del af de tildelte kompetenceudviklingsmidler anvendes derfor til 9 fællesmøder i kommunalt regi i september-oktober 2013, hvor den systemisk anerkendende tilgang præsenteres for alle medarbejdere og ledere. Formålet med disse stormøder er, at alle medarbejdere og ledere får ét fælles afsæt for, hvordan vi forstår tilgangen – og hvad det betyder vores praksis i hverdagen.

I forlængelse heraf var det på dialogmøderne med lederne i foråret centralt for skole- og dagtilbudsafdelingen at få klargjort, hvordan lederne vil sikre, at indsigten fra stormøderne videreføres i medarbejdernes daglige praksis. Lederne svar på den udfordring faldt i store træk inden for to mulige. Den første gruppe, som indeholder langt de fleste distrikter/områder, havde i foråret ikke lagt konkrete planer for, hvordan de vil skabe sammenhæng fra fællesmøderne til den daglige praksis. For nogle handler det om, at de ikke finder det nødvendigt at lave planer, fordi man mener at arbejde systemisk anerkendende i forvejen. For andre handler det om, at man på daværende tidspunkt ikke vidste, hvordan man skulle gribe udfordringen an, bl.a. på grund af en vis modstand blandt medarbejderne.

⁶ Uddannelsesforløbet blev kaldt "De Gule Ænder", og omfattede hele dagtilbudsområdet – både personalet i dagplejen og i daginstitutionerne.

Den anden gruppe, som således udgør en mindre del, har planlagt en proces hvor overskrifterne fra fællesmøderne skal kvalificeres og nuanceres på i de forskellige teams for derved at skabe en større forankring i hverdagen. I Område Grenå og Område Auning arbejdes der målrettet med processen i forbindelse med etableringen af de nye institutioner og i den sammenhæng med etableringen af en ny pædagogisk kultur i områderne.

Det er svært at vurdere, hvor systemisk anerkendende de enkelte distrikter og områder arbejder – og derfor er det også vanskeligt at vurdere, om nogle områder/distrikter med fordel kunne have lagt en plan for, hvordan de skabe en sammenhæng fra fællesmøder til daglig praksis. Skole- og dagtilbudsafdelingen er dog særlig opmærksom på de distrikter, hvor man ikke har lagt planer – og den opmærksomhed vil blive adresseret til de nævnte opfølgingsmøder mellem aftaleholdere og skole- og dagtilbudschef i november-december måned 2013.

It og digitale læremidler

Nyeste forskning om digitale læremidler viser, at forventninger om en positiv læringseffekt ikke alene kan baseres på indkøb og brug af digitale læremidler. Ligeledes vurderer John Hattie – den anderkendte newzealandske forsker, at computere kan forøge sandsynligheden for læring, men der er ingen nødvendig forbindelse mellem at have computere, anvende computere og læringsudbytte.

Spørgsmålet om effekt er således mere kompliceret og afhænger af en række modifikatorer, fx den enkelte skoles kultur, infrastrukturen, fagforståelsen, lærertyper og elevgrundlaget. Med andre ord er it – jf. forskningen – stærkt afhængig af den kontekst, den foregår i.

Det er således nødvendigt, at skolerne har fokus på, hvilke typer af undervisning, der foregår, hvilke aktiviteter, eleverne udfører, hvordan it indgår i disse, og ikke mindst hvilke typer af digitale læremidler, der konkret anvendes. Herudover er det et must, at lærerne over tid får opbygget en *digital læremiddelfaglighed* – forstået som 5 kompetencer – der sætter lærerne i stand til at vurdere:

1. Hvad kan digitale læremidler?
2. Hvordan integreres digitale læremidler i års- og læringsplaner?
3. Hvordan bruges digitale læremidler i undervisningen?
4. Hvordan evalueres elevers brug af de digitale læremidler?
5. Hvordan bruges digitale læremidler til at udvikle undervisningen?

For at alt dette skal lykkes, er der brug for en tydelig og klar *ledelsesmæssig* rammesætning for it i undervisningen.

På dialogmøderne var det derfor netop den ledelsesmæssige rammesætning, som skole- og dagtilbudsafdelingen ønskede at diskutere med lederne. I disse dialoger blev det tydeligt, at lederne i de enkelte distrikter/områder er meget forskellige steder i forhold til at have lavet en tydelig og klar rammesætning for, hvordan it bliver en naturlig del af pædagogikken og undervisningen i skoler og dagtilbud. Nogle er meget langt og har allerede skabt de organisatoriske rammer for at pædagoger og lærere kan integrere it i hverdagen, mens andre stadig er i gang med at formulere den overordnede strategi herfor. Samlet set er der dog mange tegn på, at skoler og dagtilbud er godt på vej ud af den digitale motorvej, fx:

- Al kommunikation foregår digitalt på Intra på mange skoler
- Der skelnes mellem tekniske it vejledere og pæd. it vejledere. Nu bliver it vejlederen pædagogisk it vejleder og pedellen tager sig af ledningerne
- Der etableres fagteams omkring it
- Der er funktionsbeskrivelser for pæd. it vejledere og skolebibliotekarere – der er således rammer for funktionen 'vejleder'
- Skolebibliotekarere og pæd. it vejledere arbejder tæt sammen i et læringscenter-team
- Der er årsplaner, hvor it er en integreret del
- Der sættes mål for undervisningen, hvor it er en naturlig og nødvendig del
- Der er forskellige evalueringer / målinger af it i undervisningen
- Det er naturligt, at iPaden er med børnehaven på tur i skoven, så børn og pædagoger sammen kan undersøge den verden, de er en del af
- Det er også naturligt, at bruge iPaden som en ny legemulighed. Mediefangeleg er således blevet en ny mulighed for bevægelse, hvor børn fanger hinanden med kamera

Kompetenceudvikling - it og digitale læremidler

Som nævnt er det afgørende, at de fagprofessionelles digitale læremiddelfaglighed styrkes, og netop læremiddelfagligheden er et vigtigt tema på flere af undervisningsgangene på de to pd moduler for pædagogiske it vejledere, der er omtalt under afsnittet 'faglige vejledere'. Det betyder, at 40 veluddannede pædagogiske it vejledere i skoler og dagtilbud i 2014 vil kunne være med til at gøre en forskel på dette område.

Derudover er der i 2012-2013 indkøbt en række digitale læremidler med tilskud fra Ministeriet for Børn og Undervisning til alle skoler i Norddjurs. Disse læremidler er:

1. Den første læsning fra 0.- 2. klasse
2. Danske dyr.dk
3. Verdens dyr.dk
4. Frilæsning.dk
5. Europas lande.dk
6. Elevunivers 0. - 10. klasse
7. Gekko engelsk 7. - 10. klasse
8. Go Kort 0. - 10. klasse
9. Matematikfessor for 0. - 10. klasse
10. Dansk-faget.dk til mellemtrin (4. - 6. klasse)
11. Gyldendals fagportal i dansk 7.-10. klasse
12. LærIt og skoletube - også som app
13. Mikroværkstedets skoleaftale inkl. cd ord og alle stemmer

Portalerne ligger på elevens skrivebord, når hun/han logger sig på skolenettet. Kvalitet og krav til indkøbet af de digitale læremidler er blevet vurderet dels i netværket af skolebibliotekarer og pædagogiske it vejledere, dels i en arbejdsgruppe bestående af ledere, pædagogiske it vejledere, skolebibliotekarer og konsulenter i Norddjurs Kommune. Som tjekliste er brugt en række kriterier, fx brugervenlighed, differentiering og interaktivitet udarbejdet af forskerne Jeppe Bundsgaard og Thomas Illum Hansen.

I processen blev der endvidere opstillet en række lokale kriterier for indkøb:

- Brugerønsker og prioriteringer fra skolerne var tungtvejende. Det var vigtigt, at de indkøbte digitale læremidler kunne og ville blive brugt i undervisningen fra dag ét.
- Dernæst var det af afgørende betydning, at de indkøbte digitale læremidler rummede et bredt repertoire af indhold, så de kunne bruges af lærere med vidt forskellige behov og forudsætninger.
- Læremidlerne skulle fremme undervisningsdifferentieringen og være let tilgængelige, og de skulle dække hele spektret fra repetitive – formidlende – stilladserende til praksisstilladserende læremidler (med andre ord fra adfærdsregulering – overførsel af viden – konstruktion af viden til samkonstruktion af viden).
- Der blev skelet til prisen i forhold til faglige indholds – og kvalitetskrav, og læremidlerne skulle dække alle trin indskoling, mellemtrin og udskoling samt alle tilskudsberettigede fag.

For at få mere viden om brugen af de digitale læremidler i praksis og dermed kvalitetssikre fremtidige indkøb iværksættes der fokusgruppeinterviews af it vejledere, elever og lærere på 4 skoler i 2 runder med ca. $\frac{3}{4}$ års mellemrum.

- 1. runde august /sept. 2013
- 2. runde sept. / okt. 2014
- 2 x 2. klasser, 2 x 5. klasser og 2 x 8. klasser
- 3 interviews på hver klasse á $\frac{1}{2}$ t. – $\frac{3}{4}$ t. varighed

En spørgeguide er udviklet i et samarbejde med John Klesner. Spørgeguiden fokuserer på de 4 temaer fra faghæfte 48, og hvordan elever og læreres arbejde med disse temaer fremmer elevernes digitale dannelse.

Endelig skal det nævnes, at senest i 2014 forventes forlagene at kunne stille klikstatistik for brugen af de indkøbte digitale læremidler til rådighed for skoler og kommuner.

Hardware og infrastruktur

Sideløbende med kompetenceudviklingen af de pædagogiske it vejledere samt indkøb af digitale læremidler er der i forbindelse med vedtagelsen af Politik for it og læring afsat midler til indkøb af hardware og optimering af infrastruktur. Midlerne til det nødvendige hardware og infrastrukturen på skole- og dagtilbudsområdet blev frigivet af kommunalbestyrelsen den 21. maj 2013, og vi har derfor endnu ikke indkøbt og taget al nyt hardware i brug. Effekten af den indsats på læringen i skoler og dagtilbud har vi derfor til gode til det kommende år. Den målrettede økonomiske indsats og opkvalificeringen af 40 pæd. it vejledere i efteråret 2013 vil vi også først kunne se effekten af næste år.

Brobygning til ungdomsuddannelser og erhvervslivet

Brobygning til ungdomsuddannelser og erhvervslivet er den sidste prioriterede indsats i perioden 2012-2014. Til forskel for de øvrige indsatser har skolerne med overbygning ikke udarbejdet en lokal implementeringsplan for denne indsats, idet den bliver implementeret igennem en række projekter, der kører sideløbende med politikken. Disse projekter er:

- **Forum for overbygning.** Dette forum har indledt et formaliseret samarbejde med ungdomsuddannelser, UU og erhvervslivet med henblik på bl.a. at mindske frafald, at gøre de unge mere afklarede omkring valg af uddannelse eller beskæftigelse osv. Alle ledere fra kommunens overbygningsskoler samt 10. klasses center Djursland deltager i dette arbejde.
- Projekt **Læsning mellem folkeskole og ungdomsuddannelse.** Dette projekt sætter fokus på læse- og skrivekompetencer for de ældste elever i folkeskolen og er et led i den kommunale Handleplan for Læsning. Alle kommunens overbygningsskoler samt 10. klasses center Djursland deltager i projektet.
- Projekt **Innovation i folkeskolen.** Projektet er et regionalt udviklingsprojekt, der sigter mod at styrke folkeskolens arbejde med innovation og entreprenørskab i undervisningen. Målgruppen for indsatsen er 7., 8., 9. og 10. klasser samt deres undervisere og skoleledere. Vestre Skole, Ørum Skole samt 10. Klasse Center Djursland deltager i projektet.

Det er skole- og dagtilbudsafdelingens klare opfattelse, at de ovenstående tre projekter bidrager særdeles positivt til implementeringen af denne indsats. Ingen af projekterne er dog afsluttede endnu, så derfor vil skole- og dagtilbudsafdelingen stadig have fokus på effekterne af disse projekter.

Handleplan for læsning

Handleplanen for læsning er berammet til 4 år, 2009 – 2013. Hovedtemaerne i handleplanen er: Implementering af læsevejlederen, styrkelse af den første sammenhængende læseundervisning, inddragelse af faglig læsning i alle fag, tidlig identifikation af elever med læsevanskeligheder og brug af kompenserende it som nødvendigt læse- og skriveredskab.

Indsætterne er fulgt af skolerne selv og fremgår af skolernes statusrapporter, som indgår som delrapport til Kvalitetsrapport 2013.

I 2012-2013 har der været gennemført dialogmøder med alle skoler om deres læseindsats. På møderne har deltaget skoleledelse, skolens læsevejleder og læsekonsulent fra skole- og dagtilbudsafdelingen. Grundlaget for dialogen har været skolernes Statusrapport.

Implementering – status 2013

Læsevejlederen

Der er nu læsevejledere på alle skoler. I skoleåret 2013/14 uddannes 4 – 5 nye pga. fraflytninger og læsevejledere, som går på pension. Læsevejlederne har nu fået de første erfaringer med at vejlede, men det er i høj grad stadig et fokusområde at implementere vejlederfunktionen.

Styrkelse af den første sammenhængende læseundervisning

Der har været afholdt tre indskolingsseminarer i perioden med deltagelse af undervisere og læsevejledere i 0. og 1. klasse. Formålet med seminarerne har været at give undviserne forskningsbaseret viden om den første læseundervisning.

Faglig læsning

Der har været afholdt kurser for faglærere på mellemtrinnet og i overbygningen i faglig læsning. Det første års afvikling af kursusforløbet blev evalueret jf. kvalitetsrapport 2011, bilag 4. Evalueringen viste, at både elever, lærere og læsevejledere har udviklet nye kompetencer i forbindelse faglig læsning, og at der i en vis udstrækning er gjort forsøg med at inddrage det i undervisningen. Eleverne er imidlertid stadig meget afhængige af, at deres faglærere sikrer, at disse strategier inddrages i læsarbejdet, og at faglæreren følger elevernes selvstændige udvikling af dem. I skolernes statusrapporter fremgår det, at det stadig i høj grad er et fokusområde at implementere faglig læsning i alle fag.

Elever med læsevanskeligheder

På alle skoler arbejdes efter den røde tråd i indsatsen for elever med læsevanskeligheder. Udfordringen har været at identificere elever i risiko for læsevanskeligheder tidligt nok (i 0. – 2. kl.), og at etablere målrettede og intensive læringsforløb. En anden udfordring har været at inkludere ordblinde elever med it som nødvendigt læse- og skriveredskab. I 2013 er der derfor udarbejdet oplæg til IT-mål for disse elever ved slutningen af 6.klasse. Målene skal være med til at sikre, at eleverne opnår disse nødvendige kompetencer, og at der er en nogenlunde ensartet forventning til disse kompetencer ved overgange til andre skoler. Målene forventes vedtaget ultimo 2013.

Brobygning mellem grundskole og ungdomsuddannelserne

I samarbejde med ungdomsuddannelserne og i forbindelse med politik for folkeskolens 7. – 10. klasse, er der etableret et netværk af ledere og læsevejledere, som skal fremme overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelserne i forbindelse med elevernes læse- og skrivekompetencer. Netværket har til formål at: finde veje til koordinering af it støtte til ordblinde, afklare hvad der er nødvendige informationer om elevens behov i overgangen, videndele om undervisningspraksis.

Læseresultater

I perioden for handleplanen for læsning er der sket en positiv udvikling i elevernes læsekompetencer i indskolingen, målt med læseprøverne OS64 og OS120. Vi har ikke kunnet se den samme positive udvikling på mellemtrinnet og i overbygningen.

Implementering i 2013-2014

Tidsrammen for handleplanen for læsning løber ud i 2013. I foråret 2014 afholdes derfor møde i arbejdsgruppen af ledere, som har fulgt handleplanen for læsning med henblik på at komme med oplæg til, hvordan der skal arbejdes videre med mål for læsning i lyset af den nye skolereform.

Kommende fokuspunkter er læsning på mellemtrinnet. Et seminar for læsevejledere om læsning på mellemtrinnet skulle være afviklet i november 2013, men er udsat indtil nye forenkede Fælles Mål er formuleret. Et seminar for dansklærere på mellemtrinnet (berammet august 2014) afventer ligeledes nye Fælles Mål.

Brobygningssprojektet arbejder konkret med de mål, der er formuleret for arbejdet. Skolerne arbejder videre med implementering af handleplanen. Det er i hovedtræk følgende fokusområder:

- Teamets koordinering af og implementering af faglig læsning i alle fag
- Rammer for læsevejlederfunktionen og synliggørelse af læsevejlederens mandat til at virke
- Videndeling om mål og indsatser i overgange fra børnehave til skole, fra grundskole til overbygningsskole og fra folkeskole til ungdomsuddannelse.

Kvalitetsstandard for sprogvurdering og sprogstimulering

Alle dagtilbud er fra 2013 kommet i gang med at sprogvurdere alle børn. Ligeledes er dagplejen begyndt at følge børnene med TRAS.⁷ Et fokuspunkt for dagtilbuddene har været at skabe gode rammer for gennemførelsen af sprogvurderingerne. Desuden er kompetenceudviklingsplanen blevet fulgt, hvor alle faggrupper fra dagpleje til 0. klasse har været på kursus i sprogvurderingen/TRAS og i sprogstimulering. Sidste tiltag omkring kompetenceudvikling bliver sat i værk i september 2013, hvor der bliver uddannet 16 sprogvejledere.

Afslutningsvis kan det nævnes, at der er nedsat en projektgruppe, som er i gang med at undersøge mulighederne omkring at lave en sproglog ud fra sprogvurderingerne. Målet er, at sprogloggen føres videre over i skolens læselog, sådan at tidligere sproglig status og indsats over for barnet kan følges. Dette skal være med til at kvalificere den fremtidige indsats over for barnet i skolen/dagtilbuddet.

⁷ Tidlig Registrering Af Sprog

Forslag til kommende indsatsområder

I det kommende år foreslås følgende indsatsområder for skole- og dagtilbudsområdet:

- Implementering af folkeskolereformen
- Politik for inklusion og tidlig indsats
- Politik for it og læring
- Politik for folkeskolens 7.-10. årgang
- Kvalitetsstandard for sprogvurdering og sprogstimulering

Folkeskolereformen er en ambitiøs og meget omfattende reform med mange elementer, der skal være på plads inden skolestart i august 2014. Sideløbende hermed har vi de tre kommunale politikker samt Kvalitetsstandard for sprogvurdering og sprogstimulering, der ligeledes besidder et højt ambitionsniveau. Vi foreslår derfor at gøre disse nationale og lokale initiativer til kommende indsatsområder. Det vil sikre, at der bliver det nødvendige rum til at skabe en optimal implementering af folkeskolereformen – samt til at fortsætte den igangværende implementering af de øvrige kommunale initiativer.